

JEZYK BIAŁORUSKI

ARKUSZE MATURALNE

CENTRALNEJ KOMISJI EGZAMINACYJNEJ

POZIOM PODSTAWOWY

Zbiór arkuszy maturalnych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

Liczba stron: **90**

Liczba arkuszy: 2

Format: **PDF**

KOD PRODUKTU: **JBAPP**

Rok wydania: 2024

Szczegółowy spis arkuszy oraz rozwiązań:

1. JĘZYK BIAŁORUSKI - 2023 maj CKE - poziom podstawowy
2. JĘZYK BIAŁORUSKI - 2023 maj CKE - poziom podstawowy - odpowiedzi
3. JĘZYK BIAŁORUSKI - 2024 maj CKE - poziom podstawowy
4. JĘZYK BIAŁORUSKI - 2024 maj CKE - poziom podstawowy - odpowiedzi

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to

M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.

Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy

Symbol arkusza

MMBB-P0-100-2305

DATA: 16 maja 2023 r.

GODZINA ROZPOCZĘCIA: 14:00

CZAS TRWANIA: 210 minut

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 50

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Upewnienia zdającego do:

--

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1–12).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
5. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
6. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora.
Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
8. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
9. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Możesz korzystać ze słownika języka białoruskiego.

**Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Францыск Скарына, *Прадмова да ўсёй Бібліі*
Ян Баршчэўскі, *Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях*
(Плачка, выбраныя фрагменты)
Канстанцін Вераніцын, *Тарас на Парнасе*
Кастусь Каліноўскі, *Пісьмы з-пад шыбеніцы, Мужыцкая праўда № 1*
Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, *Пінская шляхта*
Францішак Багушэвіч, *Прадмова да Дудкі беларускай, Калыханка*, выбраныя вершы
Змітрок Бядуля, *На Каляды к сыну, Пяць лыжак заціркі*
Цётка, *Шануйце роднае слова*
Максім Багдановіч, *Апокрыф, Хто мы такія, Санет*, выбраныя вершы
Максім Гарэцкі, *Рускі, Стары прафесар*
Янка Купала, *Курган, Незалежнасць, Явар і каліна, Спадчына*, выбраныя вершы
Якуб Колас, *Новая зямля, Што яны страцілі*
Кузьма Чорны, *Макаркавых Волька*
Наталля Арсеннева, *Малітва*, выбраныя вершы
Ларыса Геніюш, *Маці мая сялянская...*, выбраныя вершы
Янка Брыль, *Галя, Маці*
Ян Скрыган, *Слепата*
Іван Шамякін, *Дзеці настаўніцы*
Іван Мележ, *Людзі на балоце* (фрагмент *Сватаўство*)
Барыс Сачанка, *Чаравікі-туфелькі, Дарога праз лес*
Уладзімір Караткевіч, *Зямля пад белымі крыламі* (фрагмент раздзела *Зялёны шум*,
фрагмент *Людзі зямлі беларускай*), *Дзікае паляванне караля Стаха* (фрагмент *Расказ
легенды пра караля Стаха*), *На Беларусі Бог жыве*, выбраныя вершы
Ніл Гілевіч, *Каб людзьмі між людзей пачувацца*
Сакрат Яновіч, *Гасцінец, Прыгожай, Бацькаў гнеў, Вёха – багіня ганьбы*
Яўгенія Янішчыц, *Ты пакліч мяне. Пазаві...*, выбраныя вершы
Аляксей Дудараў, *Вечар* (фрагменты з дзеі першай)
Васіль Быкаў, *Аблава, Калі хочацца жыць*
Алесь Барскі, *Беластоцкі край, Я сын зямлі беластоцкай...*, *Селянін, як тварэц...*,
выбраныя вершы
Святлана Алексіевіч, *Чарнобыльская малітва* (фрагмент *Самотны чалавечы голас*)
Барыс Пятровіч, *Спачатку была цемра* (фрагмент 1-га раздзела часткі другой)
Ігар Бабкоў, *Хвілінка* (фрагмент 6-га раздзела часткі *Павеіраны шар*).

Poziom rozszerzony

Максім Багдановіч, *За сто лет*

Максім Гарэцкі, *Фантазія*

Якуб Колас, *У палескай глушы* (фрагмент XVI часткі)

Янка Купала, *Тутэйшыя*

Рыгор Барадулін, *Жыццё і паэзія*

Сакрат Яновіч, *Пад знакам Арла й Пагоні* (фрагмент 30. *Эліты*)

Ларыса Геніюш, *Сповідзь*

Надзея Артымовіч, *Ёсць тое...*, выбраныя вершы

Алесь Разанаў, *Sumus ne simus*, выбраныя вершы

Вольга Рымша, *Рэквіем*

Уладзімір Арлоў, *Незалежнасць – гэта...*

Барыс Пятровіч, *Трызненні* (фрагмент *Шчасце быць – 1*).

Inne lektury obowiązkowe zamieszczone w Informatorze o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023, do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

Максім Танк, *Рукі маці*, выбраныя вершы

Віктар Швед, *Беласточчына*, выбраныя вершы

Уладзімір Някляеў, *Праводзіла з дому*, выбраныя вершы

Віктар Шніп, *Жыццё, нібыта нітка Арыядны...*, выбраныя вершы.

Ча́сць 1. Тэст я́зыковы

Прэчытай уважне тэкст, а наступне выконай заданні ўмешчаныя пад ім. Адпавідай **толькі на падставе тэксту** і толькі **ўласнымі словамі** – хыба ў тым, што ў заданні палеcono іначэй. Удзялай тылу адпавядзі, о іле Ціё папрошано. Адпавядзі удзялай ў я́зыку бiałорускім.

Вітаўт Чаропка

Ігнат Буйніцкі стварыў беларускі тэатр і памёр у танцы

Яго назавуць бацькам беларускага тэатра. Такая гучная адзнака дзейнасці Ігната Буйніцкага цалкам заслужаная. Хоць трэба ўдакладніць гэтае вызначэнне, не проста беларускага, а нацыянальнага тэатра. Усё ж тэатральная гісторыя на Беларусі сягае ў XVIII стагоддзе, а то і раней. Буйніцкі аднавіў тэатральную традыцыю, закладзеную ў сярэдзіне XIX стагоддзя Вінцэнтам Дуніным-Марцінкевічам. [...] Паспех тэатра Буйніцкага лагічны і правамерны, ён даў магчымасць беларусам адчуць сябе беларусамі. Яго запальныя танцы пад цымбалы ажыўлялі зачыхлы дух глядачоў, напаялі іх душы радасцю. Тое, што не магло зрабіць слова, зрабіла яскравае народнае дзейства.

Жыццёвы шлях Ігната пачаўся 10 (22) жніўня 1861 года ў бацькоўскім фальварку Празарокі Дзісенскага павета Віленскай губерні. [...] У сваіх Празароках ён ладзіць канцэрты народнай песні і, як заўсёды, заканчвае іх танцамі. У прадстаўленнях удзельнічалі і дачкі Буйніцкага Ванда і Алена. Неўзабаве слава пра танцораў Буйніцкага дасягнула і Вільні. Іх запрасілі на беларускую вечарынку, якую ладзіла рэдакцыя „Нашай Нівы” 12 лютага 1910 года. Вялікая зала чыгуначнага гуртка была забіта народамі. Прышлі не толькі беларусы, але чуліся літоўская, руская, польская мовы. Публіка чакала чагосьці незвычайнага. [...] Сапраўднай феерыяй стала выступленне танцавальнай групы Буйніцкага. Пад жвавую музыку скрыпак і цымбалаў пачаліся танцы: „Лявоніха”, „Мяцеліца”, „Юрка” і „Верабей”. «Трэба прызнацца, што яны ўдаліся на хвалу! – пісала „Наша Ніва”. – Публіка проста адурэла. Усе без канца крычалі: „Брава! Біс!”». [...]

Натхнёны поспехам Буйніцкі хвацка ўзяўся за справу, як умеў і любіў рабіць. Дзівацтва для іншых, адданая любоў і захапленне для самога Ігната Буйніцкага перарасло ў культурную місію, стала яго жыццём. У Палівачах Буйніцкі стварае „сінтэтычныя сцэнічныя калектывы”, куды ўвайшлі драматычная трупa, хор і танцавальная група, музыкі. [...] Першыя гастролі па Беларусі пачаліся 21 жніўня таго ж 1910 года ў Дзісне. [...] І пайшло-паехала! Свянцаны, Паставы, Полацк – усюды тэатр Буйніцкага ўзрушаў глядача, як сапраўдны вихор, які прынёс у глухія правінцыйныя куткі свежае паветра! [...]

Небывалы поспех беларускага тэатра ўстрыжываў улады, і ў 1912 годзе, як гэта бывала з усім беларускім, забаранілі гастролі. Гэта быў балючы ўдар. [...] Вялікая мара стварыць беларускі народны тэатр, здаецца, загінула. [...] Буйніцкі заняўся гаспадарчымі клопатамі, каб паправіць сваё маёмаснае становішча і зноў узяцца за справу жыцця. У маі 1914 года ў „Нашай Ніве” Буйніцкі друкуе абвестку аб наборы беларускай трупы. Аднак вайна перакрэсліла ўсе планы. [...] Ён пайшоў у армію [...], выкарыстоўваючы гэтую службу дзеля беларускай нацыянальнай прапаганды. [...] І на службе ён знаходзіў магчымасць займацца народнай самадзейнасцю і ладзіць канцэрты. Падчас аднаго з такіх канцэртаў ад перанапружання ў Буйніцкага лінула

з горла кроў і спынілася сэрца. Нешта глыбока сімвалічнае было ў яго смерці: ён нарадзіўся, каб узвысіць народны танец да класічнага мастацтва, і, апантаны сваёй місіяй, памёр у танцы, як герой на полі бою.

zviazda.by

1.

0–1–2

Заданне 1. (0–2)

Дапасуй па адным з прыведзеных пытанняў да канкрэтных абзацаў з тэксту, якія адказваюць на іх. Літарныя абазначэнні пытанняў упішы ў табліцу насупраць нумароў абзацаў.

- Якую ролю ў развіцці беларускага тэатру выканаў Ігнат Буйніцкі?
- З чаго пачалася сцэнічная кар’ера Ігната Буйніцкага?
- Як Ігнат Буйніцкі развіваў гаспадарку ў бацькоўскім фальварку?
- Чаму Ігнат Буйніцкі быў вымушаны прыпыніць дзейнасць?
- Якія адносіны панавалі ў калектыве Ігната Буйніцкага?

Абзац	Пытанне
1	
2	
4	

2.

0–1–2

Заданне 2. (0–2)

Ацані правільнасць сцверджанняў, змешчаных у табліцы. Пазнач ТАК, калі сцверджанне правільнае, або НЕ – калі няправільнае.

1.	У тэксце пераважае лексіка, уласцівая навуковаму стылю.	ТАК	НЕ
2.	У тэксце прысутнічае эмацыянальна-экспрэсіўная лексіка.	ТАК	НЕ
3.	У тэксце прысутнічаюць эпітэты і параўнанні.	ТАК	НЕ

3.

0–1

Заданне 3. (0–1)

Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для слова **драматычны** падае тры значэнні. З якім з іх суадносіцца гэтае слова ў трэцім абзацы? Выберы і пазнач правільны адказ.

- Які мае адносіны да драмы (у 1, 2 знач.). *Драматычны тэатр. Драматычны твор.*
- Поўны драматызму (у 2 знач.). *Драматычны выпадак. Драматычная развязка.*
- Моцны, крыху рэзкі па тэмбру, у адрозненне ад лірычнага (пра голас спевака). *Драматычны тэнар. Драматычнае сапрапа.*

Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, skarnik.by

Заданне 4. (0–2)

Ацані згоднасць прыведзеных ніжэй сцверджанняў з тэкстам Вітаўта Чаропкі.
Калі сцверджанне праўдзівае, пазнач П, калі не – пазнач Н.

1.	Ігнат Буйніцкі першым на беларускіх землях пачаў развіваць тэатр.	П	Н
2.	Пачаткі дзейнасці Ігната Буйніцкага мелі месца ў яго родным фальварку.	П	Н
3.	Справай жыцця Буйніцкі лічыў дабрабыт гаспадаркі, якую ён атрымаў у спадчыну.	П	Н

4.

0–1–2

Заданне 5. (0–2)

Да кожнага з прыведзеных ніжэй слоў падбяры антонім.

разбурыць –

правал –

чужы –

5.

0–1–2

Заданне 6. (0–1)

Растлумач сваімі словамі значэнне наступнага параўнання з трэцяга абзаца:
усюды тэатр Буйніцкага ўзрушаў гледача, як сапраўдны віхор, які прынёс у глухія правінцыйныя куткі свежае паветра.

.....
.....
.....

6.

0–1

Ча́сць 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów

Wykonaj zadania. Odpowiadaj tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono. Odpowiedzi udzielaj w języku białoruskim.

7.

0–1–2

Заданне 7. (0–2)

Запоўні табліцу. Падбярэ да твораў 1–3 эпоху/літаратурны метада, да якіх яны адносяцца. Упішы адпаведную літару А–Г у табліцу.

	Твор і аўтар	эпоха/метада
1.	<i>Прадмова да ўсёй Бібліі</i> , Францыск Скарына	
2.	<i>Рускі</i> , Максім Гарэцкі	
3.	<i>Плачка</i> , Ян Баршчэўскі	

- А. Рэалізм
- Б. Рамантызм
- В. Адраджэнне
- Г. Сентыменталізм

Заданне 8. (0–1)

Прачытай прыведзены ніжэй фрагмент *Тараса на Парнасе* Канстанціна Вераніцына.

Няптун з прыгожанькай наядай
Пайшоў упрысядку „казака”;
Нябось, і ў старога гада
Кроў грае, як і ў дзецюка,
А во й сам Юпітар з Вестай, –
Пусціўся, стары хрэн, у пляс,
Як бы жаніх перад нявестай,
Заткнуў ён рукі за паяс.
А во й Марс у новых ботах;
Ён, мусіць, ботаў не жалеў,
Бо з німфамі скакаў да поту,
Гуляў у жмуркі і шалеў.

Канстанцін Вераніцын, *Тарас на Парнасе*, knihi.com

8.

0–1

На падставе прыведзенага фрагмента і ўсяго твора даведзі, што ў ім прысутнічае гумар. Падай адзін аргумент.

.....

.....

.....

Заданне 9.

Прачытай прыведзены ніжэй фрагмент паэмы *Курган* Янкі Купалы.

Акалічны народ гуслі знаў гусяра;
Песня-дума за сэрца хапала;
Вакол гэтай думы дудара-званара
Казак дзіўных злажылась нямала.

Кажуць, толькі як выйдзе і ўдарыць як ён
Па струнах з неадступнаю песняй, –
Сон злятае з павек, болю цішыцца стогн,
Не шумяць ясакары, чарэсні [...]

Вось настроіў, навёў тон у струнах як след,
Не зірнуўшы на гулі ні разу,
І сядзіць гэты **сумны, як лунь, белы дзед**,
І чакае ад князя прыказу.

Янка Купала, *Курган*, knihi.com

Заданне 9.1. (0–1)

Сярод варыянтаў А–Г выберы і пазнач той, дзе правільна названы выдзелены ў фрагменце троп.

- А. Метафара
- Б. Гіпербала
- В. Параўнанне
- Г. Супрацьпастаўленне

9.1.

0–1

Заданне 9.2. (0–2)

На падставе прыведзенага фрагмента і ўсяго твора даведзі, што гусяр з'яўляецца рамантычным героем. Падай два аргументы на карысць гэтай тэзы.

- 1)
-
-
- 2)
-
-

9.2.

0–1–2

Заданне 10.

Прачытай прыведзены ніжэй верш Ларысы Геніюш *Маці мая сялянская...*

Маці мая сялянская,
маці мая славянская,
ветлівая, гасцінная,
ў крыўдзе чужой
непавінная.
Ураджайная і зялёная,
хлебам слаўная ад вякоў,
неспакойная, неўгамонная
ды бунтарская ў жылах кроў.
Гаспадарыла
ды батрачыла –
намагалася за дваіх.
Не хачу я чужое
мачыхі
аглядаць
на слядох тваіх!
Ты – мой боль круты,
ты – мой шлях святы,
сцежка верная ў цішыне.
Ўсё мне дорага,
што прыдбала ты
працай, сілаю для мяне.
Ты – як праўда праўд,
ўсюды свой і брат,
мовы роднае
звонкі дар.
Ты – мой шлях круты,
ты – мой боль святы,
Беларусь мая,
мой алтар.

Ларыса Геніюш, *Маці мая сялянская...*, rv-blr.com

10.1.

0–1

Заданне 10.1. (0–1)

Выберы і пазнач сярод варыянтаў А–Г, да якога тыпу лірыкі адносіцца прыведзены верш.

- А. Філасофская
- Б. Інтымная
- В. Грамадзянская
- Г. Пейзажная

Заданне 10.2. (0–1)

Растлумач, якую функцыю ў творы выконвае вобраз маці.

10.2.

0–1

.....

.....

.....

.....

Заданне 11. (0–2)

Прачытай прыведзены фрагмент апавядання *Рускі* Максіма Гарэцкага.

А таму хвораму на грудзі салдату-беларусу, што прывезлі з аўстрыйскага фронту, болей выпадае ляжаць у бальніцы для нервовахворых, чым тут, у нас. Ён ляжыць на Саксанавым месцы.

Наша палата празвала яго Рускім, бо ён, калі яго забірае хвароба, крычыць шмат разоў бесперастанку:

– Я рускі! Я рускі! Рускі, рускі!..

На выгляд гэта ёсць даволі здаровы мужчына. Ён сярэдняга росту, добрага складу, шыракаплечы, і грудзі ў яго звычайныя. На твары ніякай хваравітасці не відаць, – пэўна ж, калі ўважаць на тое, што чалавек прыехаў не з гасцей, а з акупаў. І толькі ў вачах гаротніка ё штосьці такое, што выдае цяжкую хваробу, і мўку, і безнадзейнасць. Вочы ў яго праваліліся, зрабіліся маленькімі. Галоўнае ж, яны страшэнна змарнаваныя, нейкія змятыя, сцёртыя. Трэба прыгледзецца да іх, і тады відаць у іх боль.

Дзіўная гісторыя з гэтым нешчаслівым чалавекам выйшла.

Максім Гарэцкі, *Рускі*, knihi.com

На падставе прыведзенага фрагмента і ўсяго апавядання назаві падзею з гісторыі беларускага народа, пра якую вядзецца гаворка, і каратка абгрунтуй сваю думку.

11.

0–1–2

Падзея:

Абгрунтаванне:

.....

.....

.....

Część 3. Wypracowanie

Выберы **адну** з прыведзеных ніжэй тэм і напішы сачыненне.

- У сачыненні паразважай над **праблемай**, зададзенай у тэме. Выкладзі **сваю думку** і **абгрунтуй** яе.
- У развагах прадстаў **аргументы**, спасылаючыся на **літаратурны твор**, згаданы ў тэме, і на **іншы твор беларускай літаратуры**.
- Твая праца павінна складацца не менш чым з **250 слоў**.
- Нумар выбранай тэмы ўпішы ў рамку.
- Запішы сачыненне ў адпаведным месцы. Не пішы на палях.
- Сачыненне напішы па-беларуску.

Тэма 1.

Вобразы Беларусі ў беларускай літаратуры. Прадстаў тэму на падставе верша Уладзіміра Караткевіча *На Беларусі Бог жыве...* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Уладзімір Караткевіч
На Беларусі Бог жыве...

„На Беларусі Бог жыве”, –
Так кажа мой прасты народ.
Тую праўду сцвярджае раса ў траве
І адвечны зор карагод.
Тую праўду сцвярджае
Упартасць хваль,
І продкаў заповіт,
І мовы залатая сталь,
І нашых дум сусвет.
Тую праўду сцвярджае
Ўсё зноў і зноў
Ўсім лёсам, –
Няхай спакваля, –
У хмарах дубоў,
У вясёлках агнёў
Купальская наша зямля.
І няхай давядзе мне
Іншая кроў,
Што брашу,
Як сабачы сын, –
А няма нідзе
Вярнейшых сяброў
І прыгажэйшых жанчын.
Гэта край раскрытых душ і дзвярэй,

Гэты край –
Твой дом і сабор...
Ў нас дваццаць з лішнім тысяч рэк,
Адзінаццаць тысяч азёр.
Нам ёсць што піць,
З падмосткаў ліць,
Чым палі свае акрапіць,
А як давядзе, то ёсць нам дзе
І ворага ўтапіць.
І тая памяць жыве не ў царкве,
А ў кожнай жыве галаве:
„На Беларусі Бог жыве...” –
І хай сабе жыве.
А калі ён шле на нас кару і гнеў, –
Ну што ж, – мы з ім свае:
Ў вяршыні самых гонкіх дрэў
Маланка з неба б’е.

У вяршыні маленькіх і ніцых дрэў
Маланка ніколі не б’е.

І пра тое кожны пая салавей
Росным кветкам у роднай траве:
„На Беларусі Бог жыве” –
І няхай давеку жыве.

Уладзімір Караткевіч, *На Беларусі Бог жыве...*, knihi.com

Тэма 2.

Што прыносіць вайна звычайным людзям? Паразважай над пытаннем на падставе апавядання Васіля Быкава *Калі хочацца жыць...* і выбранага твора беларускай літаратуры.

WYPRAWOWANIE

na temat nr

11

[illegible][illegible]

Tabele wypełnia egzaminator!

		Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.				
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	Brak lektury obowiązkowej.	Nie dotyczy problemu.	Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba błędów rzeczowych	OGÓŁEM kl i k
		9	10	11	12							

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G	F	E	C

3b	Spójność wypowiedzi	Liczba błędów w spójności	0	1	2	3

3c	Styl wypowiedzi	0	1

4a	Zakres i poprawność środków językowych	Liczba błędów językowych	0	1	2	3	4	5	6
			1 2 3 2 3 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 1						
			G F E G F G F E D E D C D C B C B A B A A						

4b	Poprawność ortograficzna	Liczba błędów ortograficznych	0	1	2

4c	Poprawność interpunkcyjna	Liczba błędów interpunkcyjnych	0	1	2

Łączna liczba punktów:

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JEŹYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy
Formuła 2023

JEŹYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy
Formuła 2023

JEŹYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy
Formuła 2023

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język białoruski jako język mniejszości narodowej
<i>Poziom:</i>	Poziom podstawowy
<i>Formy arkuszy:</i>	MMBB-P0-100-2305, MMBB-P0-200-2305
<i>Termin egzaminu</i>	16 maja 2023 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	28 czerwca 2023 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Część 1. Test językowy

Заданне 1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024 ¹	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Poglębianie umiejętności porozumiewania się [...].	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 4) odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1 – а

2 – б

4 – г

Заданне 2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 1) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Rozwiązanie

HE

TAK

TAK

Задание 3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 3. Poznanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.	2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 2) rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1

Задание 4. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się [...].	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

H

Π

H

Заданне 5. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Poglębianie umiejętności porozumiewania się [...].	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – dobranie trzech antonimów.

1 pkt – dobranie dwóch antonimów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

разбурыць – аднавіць

правал – поспех

чужы – свой

Заданне 6. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Poglębianie umiejętności porozumiewania się [...].	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie wniosku.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Тэатр Буйніцкага параўноўваецца з віхрам паводле ўздзеяння, якое аказваў на гледача. Прадстаўленні былі чымсьці новым, узрушалі публіку.

Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów**Заданне 7. (0–2)**

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich [...].

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. B
2. A
3. Б

Заданне 8. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego [...] oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Антычныя багі прадстаўлены ў камічных сітуацыях, вядуць сябе, як простыя сяляне.

Заданне 9.1 (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Заданне 9.2 (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch cech bohatera romantycznego.

1 pkt – podanie jednej cechy bohatera romantycznego.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Прикладова odpowiedź

Гусляр з’яўляецца рамантычным героем, паколькі валодае незвычайнымі рысамі (напрыклад, выключным талентам), а таксама мае высокія ідэалы, за якія памірае.

Заданне 10.1 (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Заданне 10.2 (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego; 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Вобраз маці – часты ў беларускай літаратуры – з’яўляецца тут вобразам-сімвалам, які ўзмацняе галоўную тэму верша – тэму Радзімы.

Заданне 11. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy [...].

Zasady oceniania

2 pkt – wskazanie wydarzenia historycznego z uzasadnieniem.

1 pkt – wskazanie wydarzenia historycznego.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Прыкладовая odpowiedź

Падзея: першая сусветная вайна.

Абгунтаванне: падчас першай сусветнай вайны беларусы і ўкраінцы апынуліся ў складзе розных войск. Гэтая недарэчнасць і з'яўляецца рухавіком падзей, якія адбыліся з беларускім жаўнерам "Рускім".

Część 3. Wypracowanie

Заданне 12.

Выберы **адну** з прыведзеных ніжэй тэм і напішы сачыненне.

- У сачыненні паразважай над **праблемай**, зададзенай у тэме. Выкладзі **сваю думку** і **абгрунтуй** яе.
- У развагах прадстаў **аргументы**, спасылаючыся на **літаратурны твор**, згаданы ў тэме, і на **іншы твор беларускай літаратуры**.
- Твая праца павінна складацца не менш чым з **250 слоў**.
- Нумар выбранай тэмы ўпішы ў рамку.
- Запішы сачыненне ў адпаведным месцы. Не пішы на палях.
- Сачыненне напішы па-беларуску.

Тэма 1. (0–30)

Вобразы Беларусі ў беларускай літаратуры. Прадстаў тэму на падставе верша Уладзіміра Караткевіча *На Беларусі Бог жыўе...* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Тэма 2. (0–30)

Што прыносіць вайна звычайным людзям? Паразважай над пытаннем на падставе апавядання Васіля Быкава *Калі хочацца жыць...* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. 1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej; 3) rozumie związki poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych.
II. Kształcenie językowe. 1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty	II.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 1) sprawnie posługuje się oficjalną [...]

<p>rodzinnej, narodowej i kulturowej.</p> <p>2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.</p> <p>6. Pogłębianie umiejętności poprawnego pisania [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.</p>	<p>odmianą języka narodowego;</p> <p>4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p> <p>8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...].</p>
<p>III. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.</p> <p>2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.</p> <p>3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.</p>	<p>III.1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:</p> <p>1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej lub etnicznej;</p> <p>2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy;</p> <p>3) rozpoznaje gatunki literackie [...];</p> <p>4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu [...] kompozycji, [...]) i określa ich funkcje;</p> <p>6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska;</p> <p>7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;</p> <p>8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);</p> <p>9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;</p> <p>10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...].</p>
<p>IV. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.</p> <p>5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.</p> <p>6. Tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji [...].</p>	<p>IV.2. Pisanie. Zdający:</p> <p>1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p> <p>3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych</p>

	zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.
--	---

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowy. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregośkolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. „Problem wskazany w poleceniu” obejmuje:

- a) zakres merytoryczny zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
- b) opinię zdającego wraz z uzasadnieniem.

Zakres merytoryczny, obejmujący dwa aspekty, będzie określany dla każdego tematu wypracowania.

2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli obejmuje co najmniej jeden aspekt zakresu merytorycznego ORAZ opinię albo uzasadnienie.

3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 12 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej oraz innego utworu z literatury białoruskiej w sposób funkcjonalny
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego
- funkcjonalnie wykorzystał konteksty, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, które pogłębiają i rozwijają rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację: argumentacja jest logiczna, wnikliwa, zróżnicowana, świadczy o erudycji zdającego
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych, zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów (np. pisząc o wydarzeniach z danej lektury, nie popełnił błędów, tj. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają, bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma lub inne), jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej (np. niewłaściwie i bez zrozumienia stosuje pojęcia i terminy, niewłaściwie porządkuje epoki literackie, zjawiska literacko-kulturowe).

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu z literatury białoruskiej).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 12; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	10 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	9 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	7 pkt	
Dwa utwory wykorzystane	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	6 pkt	

częściowo funkcjonalnie.	• Praca zawiera fragmenty erudycyjne.		
	• Zadowalająca argumentacja.		
	• W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie.	5 pkt	
	• Powierzchnowa argumentacja.		
	• W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.	4 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB w pełni funkcjonalnie.	• Trafna argumentacja.		
	• Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów.	3 pkt	
	• Zadowalająca argumentacja.		
	• W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie.	2 pkt	
	• Powierzchnowa argumentacja.		
	• W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi* oraz *Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLiK)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu znajomość dwóch tekstów wskazanych w poleceniu, tzn. lektury obowiązkowej ORAZ innego utworu literackiego z literatury białoruskiej. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
 - 1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
 - 2) sensów utworów,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o dwóch utworach literackich (np. o dwóch lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę dwa utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których

jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory stanowią kontekst literacki.

5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, uwzględniająca konteksty, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

Powierzchowna argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:

- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
- 2) historii literatury
- 3) teorii literatury
- 4) charakteru epoki
- 5) biografii autora
- 6) filmu, spektaklu teatralnego
- 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
- 8) mitologii
- 9) *Biblii*
- 10) religii
- 11) historii
- 12) filozofii
- 13) kwestii politycznych
- 14) kwestii społecznych,

wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie

streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.

9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający, rozważając problem sformułowany w poleceniu, funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową.
10. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
- nieznajomości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera, dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
 - nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
 - nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów/ części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową lub całkowitą falsyfikacją danego utworu
 - nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np. **narrator wiersza*). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje, wiersz ukazuje*
 - braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.

Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.

12. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a fakty opisane w wypracowaniu świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:
- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
 - podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F

pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich.			
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

1. Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).
 - 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
 - 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
 - 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.
3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występuje w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. <p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. <p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
 - błędów logicznych, w tym np. zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
 - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
 - zredagowania wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
 - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
 - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
 - wprowadzenia treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
 - wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie.
 - przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniem.

4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawity, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 10 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku białoruskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. w odniesieniu do poprawności ortograficznej:

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Nie więcej niż 4 błędy jęz.	5–7 błędów jęz.	8–10 błędów jęz.	11–12 błędów jęz.	13–14 błędów jęz.	15–18 błędów jęz.	19 lub więcej błędów jęz.
Zakres środków		A	B	C	D	E	F	G
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowny równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np.: unika nieuzasadnionych powtórzeń, stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
4. W ocenie stopnia zróżnicowania leksyki oraz poprawności syntaktycznej uwzględnia się również umiejętnie stosowane:
 - 1) wskaźniki zespolenia tekstu (spójniki, zaimki);
 - 2) inne struktury metatekstowe, np.
 - a) metaorganizatory pełniące rolę sygnalizatorów tematu wypowiedzi (np. *Калі казаць пра + temat*)
 - b) metaoperatory ustalające ekwiwalencję pomiędzy elementami tekstu (np. *інакш кажучы, інашымі словамі, падагульняючы, прыкладам, або*)
 - 3) leksykalne wykładniki spójności, np.
 - a) homoleksja (np. *Не менш істотнымі з'яўляюцца погляды рамантыкаў. Рамантыкі меркавалі, што...; Заслугоўваюць увагі скарачэнні. Скарачаючы словы...*)
 - b) hiponimia (np. *Такія тэзісы можна сустрэць у X і Y. Гэтыя рамантыкі...; ... можна знайсці найчасцей у рамантыкаў. I X, i Y...*)
 - c) spójność synonimiczna (np. *Да праблем эмацыянальнага характару дадаюцца няўдачы на працы. І без гэтага няважную сітуацыю пагаршаюць сямейныя нелады.*)
 - d) spójność oparta na antonimii (np. *заўсёдня сваркі. Гэтая адсутнасць згоды ўласцівая...*),
 ułatwiające śledzenie toku rozumowania².

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 2 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 3–5 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 6 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

² Na podstawie: Tymiak L. (2004), *Kompozycja uczniowskiego tekstu argumentacyjnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia”, vol. XXII, s. 1–13. Tłum. przykładów na język białoruski – Iryna Aheyeva.

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 5 błędów interpunkcyjnych.	2 pkt
Praca zawiera 6–9 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 10 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne:

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją w każdym kryterium na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 250 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka białoruskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to

M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.

Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy

Symbol arkusza

MMBB-P0-**100**-2405

DATA: **17 maja 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:

--

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1–14).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
5. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
6. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora.
Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
8. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
9. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Możesz korzystać ze słownika języka białoruskiego.

**Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Poziom podstawowy

Францыск Скарына, *Прадмова да ўсёй Бібліі*
Ян Баршчэўскі, *Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях*
(*Плачка*, выбраныя фрагменты)
Канстанцін Вераніцын, *Тарас на Парнасе*
Кастусь Каліноўскі, *Пісьмы з-пад шыбеніцы, Мужыцкая праўда № 1*
Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, *Пінская шляхта*
Францішак Багушэвіч, *Прадмова да Дудкі беларускай, Калыханка*, выбраныя вершы
Змітрок Бядуля, *На Каляды к сыну, Пяць лыжак заціркі*
Цётка, *Шануйце роднае слова*
Максім Багдановіч, *Апокрыф, Хто мы такія, Санет*, выбраныя вершы
Максім Гарэцкі, *Рускі, Стары прафесар*
Янка Купала, *Курган, Незалежнасць, Явар і каліна, Спадчына*, выбраныя вершы
Якуб Колас, *Новая зямля, Што яны страцілі*
Кузьма Чорны, *Макаркавых Волька*
Наталля Арсеннева, *Малітва*, выбраныя вершы
Ларыса Геніюш, *Маці мая сялянская...*, выбраныя вершы
Янка Брыль, *Галя, Маці*
Ян Скрыган, *Слепата*
Іван Шамякін, *Дзеці настаўніцы*
Іван Мележ, *Людзі на балоце* (фрагмент *Сватаўство*)
Барыс Сачанка, *Чаравікі-туфелькі, Дарога праз лес*
Уладзімір Караткевіч, *Зямля пад белымі крыламі* (фрагмент раздзела *Зялёны шум*,
фрагмент *Людзі зямлі беларускай*), *Дзікае паляванне караля Стаха* (фрагмент *Расказ
легенды пра караля Стаха*), *На Беларусі Бог жыве*, выбраныя вершы
Ніл Гілевіч, *Каб людзьмі між людзей пачувацца*
Сакрат Яновіч, *Гасцінец, Прыгожай, Бацькаў гнеў, Вёха – багіня ганьбы*
Яўгенія Янішчыц, *Ты пакліч мяне. Пазаві...*, выбраныя вершы
Аляксей Дудараў, *Вечар* (фрагменты з дзеі першай)
Васіль Быкаў, *Аблава, Калі хочацца жыць*
Алесь Барскі, *Беластоцкі край, Я сын зямлі беластоцкай...*, *Селянін, як тварэц...*,
выбраныя вершы
Святлана Алексіевіч, *Чарнобыльская малітва* (фрагмент *Самотны чалавечы голас*)
Барыс Пятровіч, *Спачатку была цемра* (фрагмент 1-га раздзела часткі другой)
Ігар Бабкоў, *Хвілінка* (фрагмент 6-га раздзела часткі *Паветраны шар*).

Poziom rozszerzony

Максім Багдановіч, *За сто лет*

Максім Гарэцкі, *Фантазія*

Якуб Колас, *У палескай глушы* (фрагмент XVI часткі)

Янка Купала, *Тутэйшыя*

Рыгор Барадулін, *Жыццё і паэзія*

Сакрат Яновіч, *Пад знакам Арла й Пагоні* (фрагмент 30. *Эліты*)

Ларыса Геніюш, *Сповідзь*

Надзея Артымовіч, *Ёсць тое...*, выбраныя вершы

Алесь Разанаў, *Sumus ne simus*, выбраныя вершы

Вольга Рымша, *Рэквіем*

Уладзімір Арлоў, *Незалежнасць – гэта...*

Барыс Пятровіч, *Трызненні* (фрагмент *Шчасце быць – 1*).

Inne lektury obowiązkowe zamieszczone w Informatorze o egzaminie maturalnym z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023, do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

Максім Танк, *Рукі маці*, выбраныя вершы

Віктар Швед, *Беласточчына*, выбраныя вершы

Уладзімір Някляеў, *Праводзіла з дому*, выбраныя вершы

Віктар Шніп, *Жыццё, нібыта нітка Арыядны...*, выбраныя вершы.

Ча́сць 1. Test językowy

Прэчытай уважне тэкст, а наступнае выконвай заданні ўмешчаныя пад ім. Адпавідай **тылькі на падставе тэксту** і **тылькі ўласнымі словамі** – хіба ж у заданні polecono інакш. Удзялай тылу адпаведзі, о іле Ціе poproszono. Адпаведзі ўдзялай у мове беларускім.

Рэгіна Гамзавіч

Майстры, якія вырабляюць чаўны, яшчэ не перавяліся на Палессі

Човен – лодка, выдзеўбаная з аднаго цэльнага каменя дуба, які выраблялі спрадвечу майстры па берагах Прыпяці, мае адметны выгляд: востры нос і карма, доўгі корпус, пры ім адналопаснае кароткае вясло з папярэчнай на ручцы. Яго зручна было выкарыстоўваць у рыбалоўстве, перавозцы грузаў і людзей. Вясной падчас разліву човен быў адзіным сродкам руху. [...] Мае надзіва хуткі ход, але кіраваць ім трэба асцярожна. [...]

Дубоў на Палессі было багата, і чалавек з даўніх часоў ацаніў трываласць гэтага дрэва, быў удзячны за доўгую службу. Да таго ж дуб у вадзе рабіўся яшчэ мацнейшым. Такі човен амаль паўсюдна называлі „дуб”. Невялікія чаўны, на аднаго-двух чалавек, зробленыя з іншых дрэў, называюць таксама па пародзе дрэва, з якога яны зробленыя: ліпаўка, асінаўка, вярбуўка... А на Палессі іх прызвалі „душагубкамі”, бо яны лёгка, няўстойлівыя, часта пераварочваліся, ствараючы небяспеку людзям. [...]

Зрабіць човен для гаспадарчых патрэб умеў бадай што кожны мужык, бо з дзяцінства вучыўся даўбёжнаму рамяству на вырабе посуду [...], мэблі [...], майструючы кайдуб для студні і такія прыстасаванні, як ступа, калоды для бортніцтва і шмат іншага. Інструменты выкарыстоўвалі тыя ж, што і для іншых патрэб, – сякеру, цяслу, долата, разец. Сёння мала хто займаецца гэтым рамяством, хіба што для вырабу сувеніраў, каб адлюстраваць народную традыцыю. А вось чаўны па Прыпяці яшчэ плаваюць. [...] У экспазіцыі адчыненага ў 2012 годзе Музея прыроды ў Ляскавічах можна ўбачыць човен з дубу работы майстра з вёскі Перароў Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці Леаніда Швяца. Мы спецыяльна адправіліся да яго ў госці, каб пазнаёміцца і параспытваць пра рэдкае рамяство, але мелі магчымасць і паназіраць, як рухаецца гэтая старадаўняя лодка, упэўніліся, што яна яшчэ выкарыстоўваецца мясцовымі жыхарамі.

Жонка Тамара Георгіеўна сустрэла мужа з рыбалкі і занялася гаспадарчымі клопатамі, а Леанід Іванавіч пачаў паказваць нам інструменты, якімі ён робіць човен. [...] Удваіх можна нават за дзень зрабіць човен, а раней чыстай работы над ім было тыдні на два. [...] Бацька Леаніда Швяца чаўны не рабіў, бо купіў адзін у майстра і карыстаўся 25 гадоў. Дзед [...] славіўся як выдатны цясляр і бондар. Яго рубанкі яшчэ служаць Леаніду ў працы. [...] Вырабляў дзед і чаўны. Праўда, ад яго Лёня навучыцца не змог, асноўныя сакрэты па вырабе чоўна перадаў яму перароўскія майстры Віктар Якубовіч і Васіль Масло. Яны казалі, што для ходкасці чоўна ён павінен быць даўжынёй не менш за пяць метраў дваццаць сантыметраў. Калі карацейшы – будзе вёрткі. А шырыня – не меншая за 65 сантыметраў. [...]

Супраць цячэння човен ідзе непараўнальна лепш, чым лодка, у гэтым яго перавага. Мы ўпэўніліся ў гэтым, калі паехалі з Леанідам Іванавічам на Прыпяць і ён сеў у свой човен. Дарэчы, на беразе іх стаяла некалькі. Мясцовыя жанчыны расказалі, што мужыкі карыстаюцца яшчэ чаўнамі і цэняць іх значна вышэй за лодкі. Дубам тут называюць

доўгія лодкі з дубовых дошак, а выдзеўбаныя з цэльнага ствала дуба – чаўнамі. [...]
 Перароў якраз знаходзіцца на тэрыторыі Нацыянальнага парка „Прыпяцкі”. І каму, як не
 жыхарам гэтай тэрыторыі, захоўваць даўнія рамёствы продкаў!

budzma.by

1.

0–1

Заданне 1. (0–1)

Працягні наступны сказ, выбіраючы правільны адказ сярод А–Г.

Загалавак да тэксту адлюстроўвае

- А. яго тэму.
- Б. яго правакацыйны характар.
- В. яго асноўную думку.
- Г. яго стыль.

2.

0–1–2

Заданне 2. (0–2)

Ацані правільнасць сцверджанняў, змешчаных у табліцы. Пазнач ТАК, калі сцверджанне правільнае, або НЕ – калі няправільнае.

1.	У тэксце прысутнічае лексіка абмежаванага ўжытку, напрыклад, дыялектызмы.	ТАК	НЕ
2.	Словы з тэксту <i>рабіць, майстар, выдатны</i> – прыклады лексікі абмежаванага ўжытку.	ТАК	НЕ
3.	У тэксце прысутнічае агульнаўжывальная лексіка, напрыклад, <i>жыхар, продаж</i> .	ТАК	НЕ

3.

0–1–2

Заданне 3. (0–2)

Ці на кожнае пытанне з табліцы можна знайсці адказ у апошнім абзацы тэксту? Пазнач ТАК, калі можна адшукаць адказ, альбо НЕ – калі нельга.

1.	Ці карыстаюцца мясцовыя жыхары тым старажытным транспартным сродкам, пра які вядзецца гаворка ў тэксце?	ТАК	НЕ
2.	Чаму людзі аддаюць перавагу чаўнам перад лодкамі?	ТАК	НЕ
3.	Якіх правіл бяспекі патрэбна прытрымлівацца, калі кіруеш лодкай на Прыпяці?	ТАК	НЕ

Заданне 4. (0–2)

Падб'яры і запішы антонімы да прыведзеных ніжэй слоў.

гучна –

павольны –

забараняць –

4.

0–1–2

Заданне 5. (0–1)

Тэкст заканчваецца клічным сказам. Растлумач сваімі словамі, якую функцыю ён выконвае ў тэксце.

.....
.....
.....

5.

0–1

Заданне 6. (0–2)

На падставе прыведзенага тэксту сфармулуй два аргументы на карысць аўтарскай тэзы пра тое, што ў сучаснасці трэба працягваць традыцыйны метады вырабу чаюноў.

1.

.....

2.

.....

6.

0–1–2

Ча́сць 2. Тэст зе знаёмасці лектур і контекстаў

Wykonaj zadania. Odpowiadaj tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono. Odpowiedzi udzielaj w języku białoruskim.

7.

0–1–2

Заданне 7. (0–2)

Да якога жанру належыць твор Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча *Пінская шляхта*? Пазнач правільны адказ сярод А–Г. Падай адну характэрную рысу гэтага жанру.

- А. камедыя
- Б. трагедыя
- В. паэма
- Г. апавяданне

Характэрная рыса:

Заданне 8. (0–1)

Прачытай прыведзены ніжэй фрагмент *На Каляды к сыну* Змітрака Бядулі.

Смачна ёй была сухая скарынка хлеба, а без хлеба таксама было добра... [...] І давай, быццам гарачыя вуголлі, закрытыя попелам, выгартать з сэрца наверх свае захаваныя жаданні, сваю глыбокую веру ў даражэнькага сына... [...]

Цешылася маці:

– Во будзе падмога на старасцы!

Цыпрук на гэта ёй часта гаварыў:

– Эт, дурная ты авечка. Яго падмогу сарока хвостом замяце. Чакай ад яго пад старасць пацехі, як ад рабой сучкі яек!

– Замаўчы ўжо! Стары, як малы! [...]

Стукалася, стукалася яна ў дзверы, пакуль нехта адчыніў. [...]

Тым часам адчыніліся дзверы з другой стараны ды ўвайшоў малады пан у чорным сурдуце...

– Лаўручок мой! Сыноч! – як непрытомная, кінулася да яго Тэкля...

– Роднен...

Ён раптам пачырванеў, паглядзеў на слуг ды хрыпла крыкнуў:

– Чаму вы пускаеце ў пакой розных жабрачак шалёных?!

– Ідзі! ідзі! – звярнуўся ён да яе глуха, адрывіста, – ідзі, старушка! Я цябе... не знаю...

– А сыноч мой, а Лаўручок ты мой! Маткі сваёй не пазнаеш?! Гэта ж...

Ён бразнуў дзвярамі і пайшоў у пакоі... [...]

– Ад пана!..

Яна нават не чула, як з яе акалелых пальцаў выпаў гасцінец роднага, доўгажаданага сына. Некалькі трохрублёвых прыліплі да макраватага тратуара...

3. Бядуля, *На Каляды к сыну* [y:] knihi.com

На падставе фрагмента і цэлага тэксту ацані праўдзівасць наступных сцверджанняў. Калі сцверджанне праўдзівае, пазнач П, калі не – пазнач Н.

1.	Апавяданне Змітрака Бядулі адпавядае прынцыпам рэалізму.	П	Н
2.	Апавяданне Змітрака Бядулі адпавядае прынцыпам рамантызму.	П	Н

8.

0–1

Заданне 9. (0–2)

Прачытай прыведзены ніжэй фрагмент *Мужыцкай праўды №1* Кастуся Каліноўскага.

Дзецюкі!

Мінула ўжэ тое, калі здавалася ўсім, што мужыцкая рука здасца толькі да сахі, – цяпер настаў такі час, што мы самі можам пісаці, і то пісаці такую праўду справядліву, як Бог на небе. О, загрыміць наша праўда і, як маланка, пераляціць па свеце! Няхай пазнаюць, што мы можам не толькі карміць сваім хлебам, но яшчэ і вучыць сваёй мужыцкай праўды. [...]

Шэсць лет ужэ мінула, як пачалі гаварыць а свабодзе мужыцкай. Гаварылі, талкавалі і пісалі многа, а нічога не зрабілі. А гэты маніфэст, што цар з сэнатам і з панамі для нас напісаў, то такі дурны, што чорт ведае да чаго ён падобны, – ніякай у нём няма праўды, няма з яго для нас ніякой карысці. Парабілі канцылярыі, зрабілі суд, як бы гэта не ўсё роўна браць у сраку чы з судом, чы без суда. Парабілі пісараў, пасрэднікаў, а ўсё за мужыцкія грошы, і вялікія грошы – чорт іх ведае на што; для таго хіба, каб запісывалі ў ксёнжкі, як многа напішуць на сраках мужыцкіх. А з гэтага то і відаць, што нам нічога добрага і не думалі зрабіці. [...]

Гэту Мужыцкую Праўду напісаў і зноў пісаці будзе Яська-гаспадар з-пад Вільні.

Кастусь Каліноўскі, *Мужыцкая праўда №1*, knihi.com

Ацані праўдзівасць наступных сцверджанняў. Калі сцверджанне праўдзівае, пазнач П, калі не – пазнач Н.

1.	Аўтар прыведзенага фрагмента – невядомая асоба, якая пісала пад псеўданімам.	П	Н
2.	Аўтар прыведзенага фрагмента – рэальная гістарычная постаць.	П	Н
3.	У прыведзеным фрагменце гаворыцца пра рэальныя гістарычныя падзеі, якія мелі месца ў XIX стагоддзі.	П	Н

9.

0–1–2

Заданне 10. (0–2)

Прачытай фрагменты верша Уладзіміра Караткевіча *На Беларусі Бог жыве*.

“На Беларусі Бог жыве” –
Так кажа мой прасты народ.
Тую праўду сцвярджае раса ў траве
І адвечны зор карагод.
Тую праўду сцвярджае
Упартасць хваль,
І продкаў заповіт,
І мовы залатая сталь,
І нашых дум сусвет.
Тую праўду сцвярджае
Ўсё зноў і зноў
Ўсім лёсам, –
Няхай спакваля, –
У хмарах дубоў,
У вясёлках агнёў
Купальская наша зямля. [...]
А няма нідзе
Вярнейшых сяброў
І прыгажэйшых жанчын.
Гэта край раскрытых душ і дзвярэй,
Гэты край –
Твой дом і сабор... [...]
І тая памяць жыве не ў царкве,
А ў кожнай жыве галаве:
“На Беларусі Бог жыве...” –
І хай сабе жыве.
А калі ён шле на нас кару і гнеў, –
Ну што ж, – мы з ім свае:
Ў вяршыні самых гонкіх дрэў
Маланка з неба б'е. [...]

І пра тое кожны пая салавей
Росным кветкам у роднай траве:
“На Беларусі Бог жыве”, –
І няхай да веку жыве.

У. Караткевіч, *На Беларусі Бог жыве* [y:] knihi.com

10.

0–1–2

Выпішы з верша па адным прыкладзе прыведзеных у табліцы тропай.

троп	прыклад
эпітэт	
метафара	

Заданне 11. (0–1)

Прачытай пададзены ніжэй фрагмент аповесці *Аблава* Васіля Быкава.

Вельмі яму хацелася падысці да грудка, каб хоць зірнуць на знаёмыя мядзяныя камлі хвой, сухі жвірысты дол, ды ён не пайшоў. Блізка было і жадана, але... Наперадзе, мусіць, чакалі яго і яшчэ болей родныя мясціны, а там, за грудком на дарозе, маглі паявіцца людзі. Свае, знаёмыя, дзеравенцы. Але сустрэчы са сваімі і знаёмымі ён баяўся болей за ўсё.

“Божа літасцівы, чаму ж я такі нешчаслівы? – звыкла падумалася Хведару, як думалася бадай штодня ўсе пяць гадоў ягоных пакут. – Жывуць людзі, спакойна ходзяць па гэтай зямельцы, і, мусіць, ніхто не ведае, як без яе. А я...” А ён, калісьці гвалтам адарваны ад яе, здаецца, здзічэў нутром ад самоты па ёй, спаракнеў розумам. Двойчы за апошні год ён уцякаў – па-дурному, без падрыхтоўкі і аніякага шанцу, дзе ж было дапяцца да ўдачы. Але во ці не пашэнціла ўсё ж, калі ўжо зніклі ўсе спадзяванкі. Здаецца, і напраўду хутка ён убачыць свой родны кут, сваё поле, стрэхі маленечкай падлеснай вёскі Нядолішча, з яе малаўрадлівымі палеткамі, балоцістым выганам і параснікамі, дзе мінулі яго маладыя гады, дзе будучыня колісь паклікала яго да незабыўнага, зманлівага шчасця. Няўжо цяпер яму надарыцца такое? Ад таго грудка па дарозе заставалася тры вярсты да канчатковае мэты яго падарожжа. Няўжо яна спраўдзіцца?

В. Быкаў, *Аблава* [y:] knihi.com

Растлумач сваімі словамі, што сімвалізуе назва, абраная аўтарам для роднай вёскі галоўнага героя?

.....

.....

.....

11.

0–1

Заданне 12. (0–1)

Прачытай пададзены ніжэй фрагмент з *Чарнобыльскай малітвы* Святланы Алексіевіч.

“Я не ведаю, пра што раскажаш... Пра смерць ці пра каханне? Ці гэта адно і тое ж... Пра што?”

... Мы нядаўна пабраліся. Яшчэ хадзілі па вуліцы і трымаліся за рукі, нават калі ў краму ішлі... Я казалася яму: “Я кахаю цябе”. Але я не ведала яшчэ, як яго кахала... Не ўяўляла... Жылі мы ў інтэрнаце пажарнай часткі, дзе ён служыў. На другім паверсе.

І там яшчэ тры маладыя сям’і, на ўсіх адна кухня. А ўнізе, на першым паверсе стаялі машыны. Чырвоныя пажарныя машыны. Гэта была яго служба. Заўсёды я ў курсе: дзе ён, што з ім? Сярод ночы чую нейкі шум. Вызірнула ў акно. Ён убачыў мяне: “Зачыні фортакі і лягай спаць. На станцыі пажар. Я хутка буду”.

Самога выбуху я не бачыла. Толькі пыліма. Усё нібы свяцілася... Усё неба... Высокае пыліма. Чад. Гарачыня страшэнная. А яго ўсё няма і няма. Чад ад таго, што бітум гарэў, дах станцыі быў заліты бітумам. Хадзілі, пасля прыгадваў, як па смале. Збівалі пыліма. Гарэў графіт. Яго скідвалі нагамі... Паехалі яны без брызентавых касцюмаў, як былі ў адных сарочках, так і паехалі. Іх не папярэдзілі, іх выклікалі на звычайны пажар...”

С. Алексіевіч, *Чарнобыльская малітва* [y:] knihi.com

12.

0–1

Растлумач сваімі словамі на падставе прыведзенага фрагмента і ведай пра гістарычныя падзеі, пра якія гаворыцца ў кнізе Святланы Алексіевіч, што мае на ўвазе гераіня *Чарнобыльскай малітвы*, кажучы пра тое, што смерць і каханне – адно і тое ж.

.....

.....

.....

.....

.....

Заданне 13. (0–1)

Прачытай пададзены ніжэй верш Алесь Барскага *Я сын зямлі беластоцкай*.

Алесь Барскі

* * *

Я сын зямлі беластоцкай,
і іншай мне маці не трэба,
там сосны высока-высокія
ад зямлі да блакітнага неба.
Там рэчкі сінія-сінія
і ветры з далонямі кволымі

бягуць па зялёнай краіне,
як сябры заўсёды вясёлыя.
Там сонца прыходзіць у дрэвы,
і дрэвы да сонца імкнуцца,
і вабіць краіна наспевам,
і просіць, і просіць вярнуцца.

А. Барскі, *Я сын зямлі беластоцкай*, [у:] В. Сянкевіч, *Са словам праз стагоддзі. Падручнік па літаратурнай і культурнай адукацыі для вучняў 1 класа сярэдніх школ*, WSiP, Warszawa 2002, с. 2.

Сфармулюй тэму верша.

Тэма:.....
.....

13.

0–1

Część 3. Wypracowanie

Выберы **адну** з прыведзеных ніжэй тэм і напішы сачыненне.

- У сачыненні паразважай над **праблемай**, зададзенай у тэме. Выкладзі **сваю думку** і **абгрунтуй** яе.
- У развагах прадстаў **аргументы**, спасылаючыся на **літаратурны твор**, згаданы ў тэме, і на **іншы твор беларускай літаратуры**.
- Твая праца павінна складацца не менш чым з **250 слоў**.
- Нумар выбранай тэмы ўпішы ў рамку.
- Запішы сачыненне ў адпаведным месцы. Не пішы на палях.
- Сачыненне напішы па-беларуску.

Тэма 1.

Якую спадчыну чалавек атрымлівае ад продкаў? Паразважай над пытаннем на падставе верша Янкі Купалы *Спадчына* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Янка Купала
Спадчына

Ад прадзедаў спакон вякоў
Мне засталася спадчына;
Паміж сваіх і чужакоў
Яна мне ласкай матчынай.

Аб ёй мне баюць казкі-сны
Вясеннія праталіны,
І лесу шэлест верасны,
І ў полі дуб апалены.

Аб ёй мне будзіць успамін
На ліпе бусел клёкатам
І той стары амшалы тын,
Што лёг ля вёсак покатам;

І тое нуднае ягнят
Бляянне-зоў на пастбішчы,
І крык вароніных грамад
На могілкавым кладбішчы.

Жыве з ім дум маіх сям'я
І сніць з ім сны нязводныя...
Завецца ж спадчына мая
Ўсяго Старонкай Роднаю.

Янка Купала, *Спадчына* [y:] knihi.com

Чым абмежаваная свабода выбару? У адказе спашліся на апавяданне Васіля Быкава *Калі хочацца жыць* і выбраны твор беларускай літаратуры.

na temat nr

11

[illegible]

Tabele wypełnia egzaminator!

		Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.		
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	
		Brak lektury obowiązkowej.	Nie dotyczy problemu.	Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba błędów rzeczowych	OGÓŁEM kl i k
		9	10	11	12							

3a	Struktura wypowiedzi	0		1		2		3	
		G	F	E	C	D	B		

3b	Spójność wypowiedzi	Liczba błędów w spójności		0	1	2	3

3c	Styl wypowiedzi	0	1
-----------	------------------------	----------	----------

4a	Zakres i poprawność środków językowych	Liczba błędów językowych		0	1	2	3	4	5	6
				1 2 3 2 3 3 G F E G F G	1 2 3 F E D	1 2 3 E D C	1 2 3 D C B	1 2 3 C B A	1 2 B A	1 A

4b	Poprawność ortograficzna	Liczba błędów ortograficznych		0	1	2

4c	Poprawność interpunkcyjna	Liczba błędów interpunkcyjnych		0	1	2

Łączna liczba punktów:

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JEŹYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy
Formuła 2023

JEŹYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy
Formuła 2023

JEŹYK BIAŁORUSKI

Poziom podstawowy
Formuła 2023

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język białoruski jako język mniejszości narodowej
<i>Poziom:</i>	Poziom podstawowy
<i>Formy arkuszy:</i>	MMBB-P0-100-2405, MMBB-P0-200-2405
<i>Termin egzaminu</i>	17 maja 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	28 czerwca 2024 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Część 1. Test językowy

Заданне 1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2024 ¹	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Poglębianie umiejętności porozumiewania się [...].	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 4) odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Заданне 2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 3. Poznanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.	2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 4) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy [...]).

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

TAK

HE

TAK

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Заданне 3. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się [...].	2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 4) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy [...]).

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

TAK

TAK

HE

Заданне 4. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 1) sprawnie posługuje się oficjalną [...] odmianą języka narodowego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – dobranie trzech antonimów.

1 pkt – dobranie dwóch antonimów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

гучна – ціха

павольны – хуткі

забараняць – дазваляць

Заданне 5. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Poglębianie umiejętności porozumiewania się [...].	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 4) odczytuje sens tekstów [...] publicystycznych [...], uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Прикладовое rozwiązanie

З дапамогай клічнага сказа аўтар артыкула заклікае носьбітаў народных рамёстваў захоўваць сваю культурную спадчыну, працягваючы мясцовыя традыцыі.

Заданне 6. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 5. Poglębianie umiejętności porozumiewania się [...].	4. Odbiór przekazu językowego. Zdający: 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie dwóch argumentów.

1 pkt – sformułowanie jednego argumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Прикладовое rozwiązanie

1. Нягледзячы на тое, што метады вырабу чаўноў – старажытны, мясцовыя жыхары карыстаюцца і цэняць гэты від воднага транспарту.

2. Народ зацікаўлены ў захаванні мясцовых рамёстваў, таму існуе попыт на такія прадукты: яны прадаюцца і выстаўляюцца ў музеях.

Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów**Заданне 7. (0–2)**

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy.

Zasady oceniania

2 pkt – odpowiedź poprawna wraz z podaniem cechy gatunkowej.

1 pkt – odpowiedź poprawna bez podania cechy .

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A

Przykładowe rozwiązanie

Прысутнасць гумару і сатыры.

Заданне 8. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego [...] oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm [...].

Zasady oceniania

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

П

Н

Заданне 9. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy [...].

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawne odpowiedzi.

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Н

П

П

Заданне 10. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – podanie po jednym przykładzie do każdego wskazanego środka stylistycznego.

1 pkt – podanie przykładu jednego środka stylistycznego.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

эпітэт – “росным кветкам”

метафара – “у хмарах дубоў”

Заданне 11. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Назва вёскі галоўнага героя – Нядолішча – указвае на аўтарскую ацэнку падзей, якія давялося перажыць яго героям: нядолю, якую прынесла савецкая ўлада разам з расквалачваннем, ахвярай якога стаў Хведар.

Заданне 12. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Гераіня прыведзенага фрагмента расказвае пра досвед страты мужа пасля аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. Для гераіні каханне і смерць спалучыліся, паколькі паўнату кахання яна ўсвядоміла толькі пасля страты мужа.

Заданне 13. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Kształcenie literackie i kulturowe. 1) Poglębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 7) rozpoznaje podstawowe motywy.

Zasady oceniania

1 pkt – określenie tematu wiersza.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Малая Айчына.

Część 3. Wypracowanie

Заданне 14. (0–30)

Выберы **адну** з прыведзеных ніжэй тэм і напішы сачыненне.

- У сачыненні паразважай над **праблемай**, зададзенай у тэме. Выкладзі **сваю думку** і **абгрунтуй** яе.
- У развагах прадстаў **аргументы**, спасылаючыся на **літаратурны твор**, згаданы ў тэме, і на **іншы твор беларускай літаратуры**.
- Твая праца павінна складацца не менш чым з **250 слоў**.
- Нумар выбранай тэмы ўпішы ў рамку.
- Запішы сачыненне ў адпаведным месцы. Не пішы на палях.
- Сачыненне напішы па-беларуску.

Тэма 1.

Якую спадчыну чалавек атрымлівае ад продкаў? Паразважай над пытаннем на падставе верша Янкі Купалы *Спадчына* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Тэма 2.

Чым абмежаваная свабода выбару? У адказе спашліся на апавяданне Васіля Быкава *Калі хочацца жыць* і выбраны твор беларускай літаратуры.

Wymagania egzaminacyjne 2024	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. 1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej; 3) rozumie związki poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych.

<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.</p> <p>2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.</p> <p>6. Poglębianie umiejętności poprawnego pisanie [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.</p>	<p>II.3. Komunikacja językowa i kultura języka.</p> <p>Zdający:</p> <p>1) sprawnie posługuje się oficjalną [...] odmianą języka narodowego;</p> <p>4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p> <p>8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...].</p>
<p>III. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Poglębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.</p> <p>2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.</p> <p>3. Poglębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.</p>	<p>III.1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:</p> <p>1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej [...];</p> <p>2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy;</p> <p>3) rozpoznaje gatunki literackie [...];</p> <p>4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu [...] kompozycji, [...]) i określa ich funkcje;</p> <p>6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska;</p> <p>7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;</p> <p>8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);</p> <p>9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;</p> <p>10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...].</p>
<p>IV. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.</p> <p>5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.</p> <p>6. Tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji [...].</p>	<p>IV.2. Pisanie. Zdający:</p> <p>1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając</p>

	<p>zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p> <p>3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.</p>
--	--

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowy. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregośkolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. „Problem wskazany w poleceniu” obejmuje:

- a) zakres merytoryczny zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
- b) opinię zdającego wraz z uzasadnieniem.

Zakres merytoryczny, obejmujący dwa aspekty, będzie określany dla każdego tematu wypracowania.

2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli obejmuje co najmniej jeden aspekt zakresu merytorycznego ORAZ opinię albo uzasadnienie.

3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli

zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 12 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej oraz innego utworu z literatury białoruskiej w sposób funkcjonalny
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego
- funkcjonalnie wykorzystał konteksty, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, które pogłębiają i rozwijają rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację: argumentacja jest logiczna, wnikliwa, zróżnicowana, świadczy o erudycji zdającego
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych, zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów (np. pisząc o wydarzeniach z danej lektury, nie popełnił błędów, tj. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają, bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma lub inne), jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej (np. niewłaściwie i bez zrozumienia stosuje pojęcia i terminy, niewłaściwie porządkuje epoki literackie, zjawiska literacko-kulturowe).

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu z literatury białoruskiej).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 12; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	10 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	9 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	7 pkt	
Dwa utwory	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. 	6 pkt	

wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 		
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	5 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	4 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – *KLik*)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu znajomość dwóch tekstów wskazanych w poleceniu, tzn. lektury obowiązkowej ORAZ innego utworu literackiego z literatury białoruskiej. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
 - 1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
 - 2) sensów utworów,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

 Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.
3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o dwóch utworach literackich (np. o dwóch lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się

pod uwagę dwa utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory stanowią kontekst literacki.

5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, uwzględniająca konteksty, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:

- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
- 2) historii literatury
- 3) teorii literatury
- 4) charakteru epoki
- 5) biografii autora
- 6) filmu, spektaklu teatralnego
- 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
- 8) mitologii
- 9) *Biblii*
- 10) religii
- 11) historii
- 12) filozofii
- 13) kwestii politycznych
- 14) kwestii społecznych,

wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż

wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.

9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający, rozważając problem sformułowany w poleceniu, funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową.
10. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
- nieznajomości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera, dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
 - nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
 - nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów/ części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową lub całkowitą falsyfikacją danego utworu
 - nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np. **narrator wiersza*). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje, wiersz ukazuje*
 - braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.

Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.

12. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a fakty opisane w wypracowaniu świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F

wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich.			
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – *Struktura wypowiedzi*)

1. Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwiniecie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).
 - 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
 - 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
 - 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.
3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie swartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów

wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występuje w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. <p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. <p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
 - błędów logicznych, w tym np. zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
 - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera нефunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
 - zredagowania wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
 - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
 - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
 - wprowadzenia treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem

g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie.
h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniami.
4. Błędy w spójności <u>wewnątrz akapitów</u> oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności <u>między akapitami</u> oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawily, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 10 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku białoruskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. w odniesieniu do poprawności ortograficznej:

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Nie więcej niż 4 błędy jęz.	5–7 błędów jęz.	8–10 błędów jęz.	11–12 błędów jęz.	13–14 błędów jęz.	15–18 błędów jęz.	19 lub więcej błędów jęz.
Zakres środków		A	B	C	D	E	F	G
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
 2. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowny równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające.
 3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np.: unika nieuzasadnionych powtórzeń, stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
 4. W ocenie stopnia zróżnicowania leksyki oraz poprawności syntaktycznej uwzględnia się również umiejętnie stosowane:
 - 1) wskaźniki zespolenia tekstu (spójniki, zaimki);
 - 2) inne struktury metatekstowe, np.
 - a) metaorganizatory pełniące rolę sygnalizatorów tematu wypowiedzi (np. *Калі казаць пра + temat*)
 - b) metaoperatory ustalające ekwiwalencję pomiędzy elementami tekstu (np. *інакш кажучы, іншымі словамі, падагульняючы, прыкладам, або*)
 - 3) leksykalne wykładniki spójności, np.
 - a) homoleksja (np. *Не менш істотнымі з’яўляюцца погляды рамантыкаў. Рамантыкі меркавалі, што...; Заслугоўваюць увагі скарачэнні. Скарачаючы словы...*)
 - b) hiponimia (np. *Такія тэзісы можна сустрэць у X і Y. Гэтыя рамантыкі...; ... можна знайсці найчасцей у рамантыкаў. I X, i Y...*)
 - c) spójność synonimiczna (np. *Да праблем эмацыянальнага характару дадаюцца няўдачы на працы. I без гэтага няважную сітуацыю пагаршаюць сямейныя нелады.*)
 - d) spójność oparta na antonimii (np. *заўсёдня сваркі. Гэтая адсутнасць згоды ўласцівая...*),
- ułatwiające śledzenie toku rozumowania².

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 2 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 3–5 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 6 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

² Na podstawie: Tymiak L. (2004), *Kompozycja uczniowskiego tekstu argumentacyjnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia”, vol. XXII, s. 1–13. Tłum. przykładów na język białoruski – Iryna Aheyeva.

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 5 błędów interpunkcyjnych.	2 pkt
Praca zawiera 6–9 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 10 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne:

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją w każdym kryterium na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 250 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka białoruskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.